

Доклад на тема:

„Развитието на зелената икономика в България и ЕС“

Разработен от У. Линсуан от СУ "Св. Кл. Охридски",
стопански факултет, удостоен с първо място в Национален конкурс Млад
икономист 2022 категория „Студенти“

Въведение

Едни от най-първите улики за икономическа активност можем да проследим по историята на света и какво тя ни е оставила като наследство. Например едно от най-първите системи и държави възникват в Древния Изток¹, от което следователно се развиват и едни от първите сведения за икономическа активност. Тя съставлявала накратко глинени плочи, по които има данни как са описвали реколтата, целеви суми, дефицити за период от три години и т.н. В този период, в Антична Гърция², икономическата дейност се характеризирала със стопанство, градска култура и робовладелство. Интересното тук обаче е и участието на държавата в икономическите аспекти – регулация на имуществени отношения, правата на собственост и наследство, както и размяната. Подобно на Антична Гърция, в Древен Рим също е засилен интересът към робовладеенето. Икономическата дейност там обаче наблягала основно на правната регламентация на робството, стоково-паричните отношения, и оптимизация на робския труд в по-едрите земеделски стопанства.³

В днешно време обаче икономиката е напреднала с много бързи темпове. Развитието на икономическата дейност към днешна дата се подразбира увеличението в количеството и качеството на продукти и услуги, което едно общество произвежда и консумира. Но икономическата

¹ (WARREN J. SAMUELS, 2003, pp. 12-13)

² (Узунов, 2007, стр. 17)

³ (Седларски, 2015, стр. 30)

дейност може да бъде разгледана и по по-разгърнат мащаб – всички икономически процеси, теории, открития методи и пр., и как те взаимно се синхронизират, за да поддържат икономиката, каквато я познаваме всички ние днес. Няма спор, че светът е напреднал и това ясно ще си проличи, ако сравним икономическата активност и процеси през Античността и днес.

Въпреки похвалното развитие на съвременната икономика и разрастването на разни предприятия, забогатяването на цели държави, както и отделни физически лица, напредъкът на дигитализацията и информационните технологии, всичко това има последствия. Тези последствия могат да бъдат много мащабни и с възможност да представляват евентуални проблеми за световната икономика. Тези проблеми вероятно на ниво домакинства и индивиди все още не могат да се усетят, но държавите и предприятията усещат, когато икономиката тръгва в друга посока като по-преки участници в нея. Примери за такива проблеми са: успешните предприятия за петрол, производство на пластмасови изделия – въпреки голямото търсене на продукти и услуги, тези предприятия са много вредни за околната среда, също така производството им се състои от изчерпаеми суровини и в днешно време започва да се усеща намаляването им. Този доклад има за цел да разгледа подробно подобни проблеми и да предложи възможности и начини по-какъв начин, по-здравословен, можем да подпомогнем за развитието на икономиката в България и ЕС, без да се налага да вредим на околната среда.

Зелените инвестиции

Последните години се усеща липсата на икономическа стабилност в ЕС. Това може да се дължи на много фактори, постоянно покачващата се инфлация, скорошната епидемия от COVID-19, която удари много тежко целия свят, както и последствията от войната между Украйна и Русия. Заради тези икономически проблеми, ЕС се опитва да стимулира икономическото развитие като подпомага земеделци, малки и средни предприятия, както и отделни физически лица чрез различни програми за инвестиции и финансиране.

С подкрепата на ЕС, много банки в България участват в подпомагането на зелените инвестиции. Финансирането в земеделието и селското стопанство се предлагат на преференциални условия, възможности за инвестиции на източници за възобновяема енергия и др.

-Инвестиции на източници на възобновяема енергия

От вече споменатите проблеми на ЕС и съответно България като членка са инфлацията и завишените цени на електроенергия, топлофикация и горива. Решението, което доста банки предлагат е инвестиция в източници за възобновяема енергия за бизнеси и домакинства. Какво представляват възобновяемите източници? Това са източници, които се задвижват и запазват изцяло на природни процеси като слънце, вода и вятър (съответно източниците са фотоволтаични инсталации или още по-широко разпознаваеми като соларни панели; язовири, бентове и водноелектрически централи; вятърни турбини). За производството на електрическа енергия не се изискват изчерпаеми, изкопаеми суровини. На *Фигура 1* Възобновяеми енергийни източници, технологии и приложения; Източник: ЕСПса описани накратко различни видове източници на електроенергия, както и техните приложения и технология.



Фигура 1 Възобновяеми енергийни източници, технологии и приложения; Източник: ЕСП

Стимулирането на използването на източниците за възобновяема енергия са по инициатива на ЕС, за да може едновременно да подпомага на предприятията и отделните индивиди (домакинства) като им предлага решение и начин да намалят своите разходи и в същото време да не вредят на околната среда. Климатичните промени са сериозен и актуален обект на обсъждане как ни засяга всеки ден като общество и начин на живот. Именно заради такива климатично проблеми последиците са глобално затопляне, замърсяване на природата и увеличение на вредните парникови емисии. Решението, което предлага и стимулира ЕС е цел социална устойчивост, икономическа устойчивост и устойчивост на околната среда. Водейки се по тези цели, икономиката ще може да продължава да се развива по здравословен начин и да възстанови икономически баланс.

Защо възобновяемите източници на електроенергия са подходяща инвестиция както за предприятия, така и домакинства? Последствия от кризата от COVID-19, от която светът все още се възстановява, е високата инфлация и завишените цени на електроенергия и топлофикация. Нека обърнем внимание на фотоволтаичните инсталации, тъй като те са най-разпространения и достъпен начин за повечето потребители. Поради своята лесно достъпност и висок праг на издръжливост, инвестициите са много изгодни. Множество лицензирани фирми, които предлагат услуги, свързани с инсталация на такива източници също така предлагат и дългогодишен праг на гаранция, поддръжка и ремонт. Предприятията, които специализират в тази сфера могат да предлагат услугите си както на физически лица (къщи, жилищни сгради, други по-малки обекти за лична полза), както и юридически лица (административни сгради, складове,

заводи). С тази зелена инвестиция могат да се намалят разходите по електроснабдяването от предприятия като ЧЕЗ. Една от най-големите предпоставки е, че потребяваш това, което си произвел, а при излишък, произведената електроенергия може да бъде продавана на предприятия като ЧЕЗ.

-Еко Мобилност

Именно зелените инвестиции правят една икономика зелена. Финансирането в източници за възобновяема енергия е само част от цялостната идея на ЕС да стимулира по-устойчива и социално отговорна среда за развитието на икономиката. Всички знаем, автомобилите колко много замърсяват околната среда. Замърсяването се дължи на факта, че ние като общество ни е необходимо, за да се придвижваме от едно място до друго. Не е задължително всеки един от нас да притежава личен автомобил, за да е участник в това замърсяване на въздуха. Всеизвестно е, че те са основният виновник за атмосферното и шумово замърсяване, които играят сериозна роля в здравето на хората. Тъй като автомобилите се задвижват от гориво (бензин, дизел, газ, метан). Тези автомобили отделят вредни вещества като последица от изгорелите газове, съдържащи прах, сериен диоксид, въглероден оксид и други фини прахови частици, които могат да усложнят здравословната система на хората, които са подложени на постоянни вдишвания на замърсения въздух. Примери за подобни влошавания са нарушения свързани с дихателната система на човешкия организъм, в много лоши случаи дори биха могли да причинят ракови заболявания.

Автомобилите биха могли да се сметат към едно най-великите изобретения на човешката раса, но въпреки този голям растеж за икономиката, то засяга околната среда. В днешно време все повече и повече могат да се усетят катастрофалните климатични промени, които е възможно да предстоят да се случат като следствие от глобалното затопляне. ЕС е наясно с екологичният проблем, който засяга целия свят, той не се отнася само за територия на Европа. Друг основен проблем са ресурсите, от които автомобилите се нуждаят, за да могат да функционират. Това са горивата. Горивата са изчерпаем природен ресурс, който дори в момента може да се усеща, че го имаме в изобилие, някой ден изобщо няма да ги има. Ключов фактор също така е войната между Русия и Украйна, която предпостави доста високо завишаване на цените в горивата и електроенергията, която се усети в целия ЕС, не само в

България. Това се дължи на факта, че Русия е основен източник на газ и нефт.

Част от идеята на ЕС да стимулира устойчивост и социална отговорност е поощряването на всички да се сдобият с електрически автомобили. Автомобилите представляват една неразделна част от ежедневието ни. Тъй като не можем напълно да се отървем от тях, електрическите автомобили са подходящата алтернатива. Има доста спорове и дискусии за цената на тези средства. Голяма част от обществото е останала с впечатлението, че това са коли от бъдещето, които един нормален човек не би могъл да си позволи. Но това са само митове. Електрическите автомобили се популяризират доста бързо последните 5 години, но точно за днес може да се каже, че са достъпни за голяма част от населението. Както вече е споменато, идеята на ЕС да стимулира зелените инвестиции включва и отпускане на средства и за инвестиции в електрическите автомобили.

Много банки предлагат преференциални условия в т. нар. зелените кредити – по-ниски лихви, по-малко условия, кредитоискателите са освободени от такси, малък процент на самоучастие, а дори и в определени случаи не се изисква. Тези инициативи се правят с цел намаляването на емисиите на вредни парникови газове. Тъй като електрическите автомобили функционират изцяло електроенергия са 100% екологично чисти за околната среда и не вредят на въздуха. Въпреки че, не може да се каже, че напълно могат да заменят обикновения автомобил, който се движи на вредни горива, е подходяща алтернатива за ежедневието на хората. Както всичко останало това си има предпоставки и недостатъци а те са:

Предпоставки:

- Изцяло се зареждат и функционират на електрическа енергия, което предполага, че не се нуждаят от зареждане с горива, които са вредни за околната среда. Електрическата енергия е по-достъпна и предполага по-ниски разходи от горивата.
- Лесно достъпни са. Преди 5-10 години, може би е било почти невъзможно дори да си помислиш да си позволиш електрическа кола, но в днешно време, финансово колите са достъпни за почти всички, както и много банки предлагат добри, преференциални условия за кандидатстване за финансиране за закупуване на електрическо мобилно средство.

- Нямаат нужда от постоянна грижа и поддръжка, както обикновените автомобили, тъй като функционират само на ток и това не изисква от собствениците постоянно да следят за изрядността на отделните части на колата, които при обикновените коли например се смазват от автомобилни масла, чиито изпарения също са вредни за околната среда.
- Редуцира се шумовото замърсяване. Електрическите коли са много тихи и лесни за управление. Те осигуряват плавно шофиране.
- Електрическите автомобили могат да паркират безплатно на сините и зелените зони след успешно издаден стикер за безплатно паркиране.

Недостатъци:

- Началната инвестиция е доста голяма. Електрическите коли по принцип са скъпи коли, но инвестицията си заслужава, тъй като разходите след това са намалени драстично.
- Прагът на издръжливост и мощност не е много голям. Тъй като колите са на ток, това означава, че имат батерия, която се зарежда и съответно, за да може едно такова средство да функционира, то хаби много ток и мощност. Това предполага постоянно зареждане на автомобила (като например смартфоните).
- Зареждането на колите отнема време. Доста от колите, според мощности и други фактори изискват различно време за зареждане. Но може да се обобщи, че за да се заради една коли са необходими минимум 3-4 часа.
- Не навсякъде има зарядни станции. Колите в момента започват да се популяризират. Тъй като са още в процес на приемане, в последно време станциите за зареждане на електрически автомобили са се увеличили драстично и започват да се увеличават. Въпреки това, обаче в по-малките градове ще представлява затруднение да се намери такава зарядна станция.

В последните години много бързо се разпространи една компания, която предлага услуги с наемане под наем на електрически коли. Колите са разпознаваеми в големите градове – Spark. Накратко услугата, която предлагат е коли под наем, като няма никакво значение дали колата се наема за няколко минути или за няколко дена. Зареждането на колите е включено в цената. Всеки може да си наеме такава кола чрез тяхното приложение за смартфони, където всеки може да се регистрира, ако все

още няма вече направен акаунт. Има голямо разнообразие от марки и модели и имат своя разработена карта, на която може да се проследи от къде може да си вземете автомобила и къде може да го оставите паркиран. Идеята на Spark е да предложи услуга, която ще улесни ежедневието на много хора, които нямат възможност да си позволят автомобил, който не биха ползвали всеки ден, а само в определени случаи. Тъй като търсенето е голямо, естествено следва, че и автомобилите ще се увеличават. Spark предлага на своите потребители екологично чисти автомобили, които не отделят вредни въглеродни емисии. Стратегията им се гради на устойчивост и социална отговорност.

Въпреки изброените предпоставки и недостатъци, технологията по приемането на електрическите автомобили все още тече и се развива. Дигитализацията и информационните технологии се растат всеки ден. С напредването им в близкото бъдеще може да се предвидят решения за недостатъците, които в момента представляват проблем за много хора. В момента се популяризират зелените инвестиции и сделки, така че не е изключено как някой ден може би бъдещите поколения ще могат да водят своите животи изцяло на възобновяема енергия и електрически автомобили. Един свят отговарящ изцяло на целите и идеята зад зелената икономика – устойчивост и социална отговорност, по този начин светът ще продължава да се развива без да вреди на околната среда.

-Земеделско финансиране

ЕС предлага много програми за финансиране, които предлагат възможност за развитие във всякакви сфери на икономическа дейност. В този доклад ще обърнем особено внимание на европейските програми за финансиране на дейностите земеделие и селско стопанство. Програмите са създадени с цел да се мотивира агрикултурата и селскостопанските пазари. Средствата по тези програми представляват различни фондове, от които земеделски стопани и земеделски предприятия могат да се възползват пряко и непряко като получават директни плащания или финансиране по Европейския фонд за гарантиране на земеделието (ЕФГЗ).

Европейски фонд за гарантиране на земеделието (ЕФГЗ)

Този фонд е адаптират през 17 декември 2020 г. и общият му фонд се състои на 291,1 млрд. евро. Като 270 млрд. евро от тях ще бъдат

предоставени за подпомагане на доходите за земеделските стопани. Целите, които Европейската комисия си възлага са:⁴

- Да осигури защита и да повиши рентабилността на земеделието;
- Да гарантира продоволствената сигурност в Европа;
- Да подпомогне земеделските стопани при производството на безопасни и здравословни храни на достъпни цени;
- Да компенсира земеделските стопани за предоставянето на обществени блага, за които обикновено не се заплаща на пазара, като например грижата за селските райони и околната среда.

Европейската комисия е наясно с проблемите, които земеделието и селските стопани, които срещат и затова създавайки програми и фондове с цел подпомагане ги стимулира и мотивира, въпреки рисковете в сегмента. Рискът е поради външните фактори, които са извън контрола на хората като времето и климатичните условия. Очевидно е как икономиката продължава да расте всеки ден, а именно с това дефинираме и ръст в икономическата дейност, който твърди, че за да се наблюдава ръст в икономическата дейност, то има и увеличение в търсенето на стоки и услуги. Съответно, за да можем да удовлетворим търсенето, от производителите се изисква да произвеждат повече, но за тази цел естествено са нужни много време и инвестиции. Земеделските стопани могат да се възползват от финансиране като, разбира се, трябва да покрият определени условия и критерии за подпомагане на доходите. А условията за кандидатстване за помощи са:⁵

- тяхното стопанство трябва да се намира в ЕС;
- трябва да са изпълнени минималните изисквания за подпомагане на доходите. Не се предоставя подпомагане на доходите за суми, по-малки от 100 до 500 евро (в зависимост от държавата от ЕС), и/или когато площта, отговаряща на условията за подпомагане, е по-малка от 0,3 до 5 хектара;
- да извършват земеделска дейност (производство, отглеждане или култивиране на селскостопански продукти и др. или поддържане на земята в добро земеделско състояние) на

⁴ https://ec.europa.eu/info/food-farming-fisheries/key-policies/common-agricultural-policy/income-support/income-support-explained_bg#rules

⁵ Също https://ec.europa.eu/info/food-farming-fisheries/key-policies/common-agricultural-policy/income-support/income-support-explained_bg#rules

земеделската площ (обработваема земя, трайни насаждения и постоянно затревена площ), с която разполагат;

- да отговарят на определението за „активен земеделски стопанин“. Новата ОСП съдържа задължително, но гъвкаво определение за активен земеделски стопанин, което се отнася до минималните равнища на селскостопанска дейност, списъците с недопустими икономически дейности, земеделски стопани, които извършват разнородна дейност или са заети на непълно работно време, и за намаляването на административната тежест;
- в страните от ЕС, които извършват основните плащания според система за правата за получаване на плащания, земеделските производители трябва да имат право на плащане, за да получат достъп до необвързано с производството подпомагане на доходите.

Зелени кредити

Част от инвестициите, които са необходими на земеделците могат да спаднат към сегмента на зелените кредити. Средствата, които усвояват от гаранционните фондове са предоставени като кредити. Всяка една банка анализира конкретния бизнес, анализира се финансово, ниво на бизнес модел, организационна структура и основна дейност на дадено предприятие. След цялостния анализ, банките вземат решение дали съответното предприятие покрива критериите и условията за кандидатстване за финансиране по дадена програма. Следващата стъпка е самото кандидатстване и договорки на какъв принцип ще бъде усвояването и погасяването на сумата на кредита.

Зелените кредити също така са познати и като инвестиции в машини и съоръжения, с които се цели повишаване ефективността на производството, но които в същото време са екосъобразни. По-този начин се подпомага насърчаването на земеделието и селското стопанство да продължава да се усъвършенства по един по-устойчив и социално-отговорен начин. Повечето банки на територията на Република България предлага зелени кредити с преференциални условия. Основната им цел е да привлекат земеделци и предприятия в сферата на агрикултурата и селското стопанство, които биха желали да инвестират средства във висококачествени и високоефективни машини и съоръжения, за да подобрят своето производство по екологично съобразен начин.

Заключение

Зелената икономика е перфектният начин, икономическата дейност и развитие да продължават да процъфтяват. Чрез нея се постига устойчивост, социална отговорност и високоефективни и висококачествени инвестиции с цел подпомагане на малки и средни предприятия, физически лица със свободни професии в сферата на земеделието, както и други юридически лица в други сфери, които желаят да инвестират в т. нар. зелени проекти. С поощряването на зелената икономика, се мотивират да бъдат по екологично съобразни спрямо околната среда и устойчивост в развитието на бизнеса.

Освен подпомагане на бизнеси да се развиват по устойчив и социално-отговорен начин, зелената икономика утвърждава един нов модел на дисциплина и принципи, по които могат бизнесите да се адаптират, за да се балансират отношенията между икономика, хора и природа. Давайки такъв пример, икономиката ще продължава да расте без да се налага да отнема неща от природата, а точно обратното – да работи с нея като не се налага да я унищожаваме, а да я поддържаме жива.

Съдържание

Въведение.....	0
Зелените инвестиции.....	1
-Инвестиции на източници на възобновяема енергия.....	2
-Еко Мобилност.....	4
Предпоставки:.....	5
Недостатъци:.....	6
-Земеделско финансиране.....	7
Европейски фонд за гарантиране на земеделието (ЕФГЗ).....	7
Зелени кредити.....	9
Заключение.....	11
Използвана литература и източници.....	13

Използвана литература и източници

WARREN J. SAMUELS, J. E. (2003). A Companion to the History of Economic Thought. От J. E. WARREN J. SAMUELS, *A Companion to the History of Economic Thought* (стр. 12-13). New Jersey: Blackwell Publishing Ltd.

Седларски, Т. (2015). Икономически теории. От Т. Седларски, *История на икономическата мисъл* (стр. 30-31). София: УИ "Св. Климент Охридски".

Узунов, А. (2007). Обща теория на икономиката 1 част Микроикономика. От А. Узунов, *Обща теория на икономиката 1 част Микроикономика* (стр. 17-18). София: Булвест 2000.

https://ec.europa.eu/info/food-farming-fisheries/key-policies/common-agricultural-policy/income-support/income-support-explained_bg#rules

https://ec.europa.eu/info/funding-tenders/how-apply/eligibility-who-can-get-funding/funding-opportunities-farmers_bg

https://ec.europa.eu/info/food-farming-fisheries/key-policies/common-agricultural-policy/financing-cap/cap-funds_bg#eagf

https://ec.europa.eu/info/food-farming-fisheries/key-policies/common-agricultural-policy/income-support/income-support-explained_bg#rules

https://ec.europa.eu/info/funding-tenders/find-funding/eu-funding-programmes/single-market-programme_bg#-

https://op.europa.eu/webpub/eca/special-reports/renewable-energy-5-2018/bg/?fbclid=IwAR0JF9vFLNVAMQw9X7SbHauXUlnHk8fZCiVc_hBQJR83gx1io2IPI92aYc8

<https://www.europarl.europa.eu/news/bg/headlines/economy/20200604STO80509/es-opredelia-kakvo-sa-zeleni-investitsii-za-da-razvie-pazara>

<https://spark.bg/>